

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า คำ เป็น เป็นคำที่ใช้มากคำหนึ่ง มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้หลายอย่าง มีทั้งที่ปรากฏใช้ตามลำพังและที่ใช้ปรากฏใช้ กับคำอื่น ๆ เช่น

ปรากฏตามลำพัง เป็นหน่วยขยายในหน่วยนาม

ตัวอย่าง

ปลา เป็นกินอร่อยกว่าปลาทาย

ปรากฏตามลำพัง เป็นหน่วยหลักในหน่วยกริยา

ตัวอย่าง

ปลา ยัง เป็นอยู่

ฉันอยากให้เขากลับ เป็นขึ้นมา เหลือ เกิน

ปรากฏตามลำพัง เป็นหน่วยขยายในหน่วยกริยา

ตัวอย่าง

ถ้าเธอขึ้นไป ฉัน เป็นโกรธ เธอแน่

น้องว่า ย่น น้ำ เป็นแล้ว

ปรากฏร่วมกับคำอื่นเป็นหน่วยนาม

ตัวอย่าง

เขามีแผล เป็นที่นิ้วชี้

เรื่องนี้เกี่ยวกับ ความเป็นความตาย

ปรากฏร่วมกับคำอื่นเป็นหน่วยขยายในหน่วยนาม

ตัวอย่าง

ตั้งแต่บัดนี้ เป็นตันไป เธอไม่ต้องกลับมาหาฉันอีก

ตั้งแต่วันนั้น เป็นตันมา เธอก็ไม่กลับมาหาผมอีกเลย

ปรากฏร่วมกับคำอื่นเป็นหน่วยขยายในหน่วยกริยา

ตัวอย่าง

ฉันหมั่นไล่แม่คนนี้เป็นกำลัง

ฉันไม่ยอมแต่งงานกับเขาเป็นอันขาด

ด้วยเหตุที่คำ เป็น มีใช้ในลักษณะต่าง ๆ กันข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า คำ เป็น จะทำหน้าที่อะไรได้บ้างในประโยค และอาจประกอบกับคำอื่น ๆ ในลักษณะใดได้บ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา ความหมาย และการใช้คำ เป็น ในภาษาไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาคำ เป็น ที่ใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน ทั้งที่เป็นสำนวน และมีใช้สำนวน มิได้ศึกษา ภาษาที่ใช้ในวรรณคดี

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

๑. สืบค้นเอกสาร หนังสือและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
๒. รวบรวมและจัดบันทึกข้อมูลที่ได้ ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากภาษาพูดของบุคคล

ทั่วไปที่พูดภาษาไทยมาตรฐาน

๓. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์
๔. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับความหมายและการใช้คำ เป็น ทั้งที่ปรากฏตามลำพัง และที่ปรากฏร่วมกับคำอื่น ๆ
๒. ทำให้เข้าใจระบบโครงสร้างของภาษาไทยได้ดียิ่งขึ้น
๓. เป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจศึกษาการใช้คำอื่น ๆ ในภาษาไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระยาอุปกิตศิลปสาร^๑ กล่าวถึงคำว่า เป็น โดยจัดให้เป็นคำกริยาชนิด
วิกรรตถกริยาโดยให้คำอธิบายไว้ว่า

กริยาที่มีเนื้อความอยู่ที่วิกรรติการกล่าวคือ กริยาพวกนี้ไม่มีเนื้อความในตัว ต้อง
อาศัยเนื้อความของศัพท์วิกรรติการหรือการอื่นที่อยู่ข้างหน้าเข้าช่วยจึงจะได้
ความครบ ได้แก่คำว่า "เป็น, เหมือน, คล้าย, เท่า" เป็นต้น ตัวอย่าง
เขาเป็นหมอ เขาเป็นใหญ่ เป็นต้น . . . ใจความสำคัญนี้อยู่ที่คำพ่วงท้าย คือ
หมอ ใหญ่ . . ." คำกริยาที่อยู่ข้างหน้านั้น คล้ายกับ เป็นทุนให้คำที่พ่วงท้าย เกาะ
พอให้สำเร็จรูปเป็นประโยคเท่านั้น

นอกจากนี้พระยาอุปกิตศิลปสาร^๒ ยังตั้งข้อสังเกตว่า
คำวิกรรตถกริยาในภาษาอื่น เช่น อังกฤษ หรือ บาลี เขาใช้เข้ากับคำนาม
หรือคำวิเศษณ์ก็ได้ แต่ในภาษาไทย มักจะใช้ประกอบกับคำนามเป็นพื้น เช่น
เขาเป็นนายอำเภอ, เขาเป็นคนดี, . . .

วิกรรตถกริยาที่ใช้กับวิเศษณ์มีอยู่บ้าง ก็มักจะประสงค์ความไปทางหนึ่ง เช่นพูดว่า
"เขาเป็นใหญ่กว่าฉัน" ดังนี้มีได้หมายความว่าเขาดำใหญ่ หมายความว่าเขามี
ตำแหน่งใหญ่. . .

กำชัย ทองหล่อ^๓ จัดให้คำว่า เป็น เป็นวิกรรตถกริยาเช่นเดียวกับ
พระยาอุปกิตศิลปสาร และจัดแบ่งคำว่า เป็น เป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้

๑. ใช้คำนามขยาย เช่น นายแดงเป็นครู
๒. ใช้สรรพนามขยาย เช่น ถ้าเธอเป็นฉัน เธอจะรู้สึกอย่างไร
๓. ใช้คำวิเศษณ์ขยาย เช่น พูดอะไรเป็นเท็จไปหมด

^๑พระยาอุปกิตศิลปสาร, หลักภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๒๔), หน้า ๘๔.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๕.

^๓กำชัย ทองหล่อ, หลักภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น, ๒๕๐๙),
หน้า ๒๔๗-๒๔๘.

นอกจากนี้ คำชัย ทองหล่อ ยังกล่าวถึงคำว่า เป็น ไว้ในหมายเหตุว่า

๑. คำวิกรรตถกริยา เป็น บางที่ใช้เป็นคำขยายกริยาข้างหน้าได้อย่าง
คำวิเศษณ์ เช่น

ฉันแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

เขาหัดเป็นครู

๒. คำ เป็น ที่ใช้เป็นคำกริยาชนิดอื่นหรือเป็นคำวิเศษณ์โดยตรงก็มี เช่น

ก. เป็นกริยา

ทำไมเขาจึงเป็นขึ้นมาได้ ในเมื่อเขาได้ตายไปสิบสองชั่วโมงแล้ว

เขาไม่เป็นงานอะไรเลย

ข. เป็นคำวิเศษณ์

ปลาเป็นว่ายน้ำได้ ปลาตายว่ายน้ำไม่ได้

เขาพูดเป็น แต่ฉันพูดไม่เป็น

ในเรื่องการเรียงลำดับคำในประโยค คำชัย ทองหล่อ^๑ ก็ได้กล่าวถึงข้อความ
ที่เกี่ยวข้องกับคำ เป็น ว่าตามปรกติทประธานต้องเรียงไว้หน้าทกริยาเสมอ แต่ใน
ข้อความที่ต้องการจะแสดงบทกริยาให้เด่นชัด จะใช้บทกริยาไว้หน้าประโยคได้ มักใช้กริยา
มี เป็น เกิด ปรากฏ เช่น

มีผู้ร้ายชุกชุมในตำบลนี้

เป็นการดีที่เขาอศุราเสียได้

เกิดการปฏิวัติขึ้นในประเทศไทย

ปรากฏเมฆฝนขึ้นในท้องฟ้า

อุดม วโรตม์สิกกชิตต^๒ ให้ข้อสังเกตว่า เป็น เป็นคำกริยาที่ต่างจาก คือ
ในแง่ที่ว่า เป็น มีคำปฏิเสธ นำหน้าได้ ในขณะที่ คือ ไม่อาจมีคำปฏิเสธหรือคำช่วยกริยานำหน้าได้

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๐๗.

^๒ Udom Warotamasikkadit, "Thai Syntax : An Outline,"
(Ph.D. Dissertation, University of Texas, 1963), p. 9.

ตัวอย่าง

- เขาเป็นครู
- เขาไม่เป็นครู
- เขาคือครู
- *เขาไม่ใช่ครู๑

บังอร ฤทธาภรณ์^๒ กล่าวถึงกริยาวิเศษณ์วลีประเภทหนึ่งที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า เป็น ว่า กริยาวิเศษณ์วลี ประเภทนี้ อาจจะแบ่งออกเป็นประเภทย่อยได้ ๒ ประเภทคือ คำ เป็น กับคำซ้ำ และคำ เป็น กับคำชนิดต่าง ๆ ดังนี้

๑. คำ เป็น กับคำซ้ำ

กลุ่มคำที่ประกอบด้วยคำ เป็น กับคำซ้ำที่มีอยู่ประเภทเดียว คือประเภทที่ซ้ำทั้งคำมีอยู่ ๓ วลี ได้แก่ เป็นจังหวัด ๆ เป็นฉาก ๆ และเป็นเปลาะ ๆ

ตัวอย่าง

- ทหารตีกลองเป็นจังหวัด ๆ
- น้องแกตัวเป็นฉาก ๆ
- พ่อแกซ้อหาเป็นเปลาะ ๆ

๒. คำ เป็น กับคำชนิดต่าง ๆ

กลุ่มคำที่ประกอบด้วยคำ เป็น กับคำชนิดต่าง ๆ อาจจะแบ่งออกเป็นประเภทย่อยตามชนิดของคำที่ตามหลัง เป็น ได้ดังนี้

- ๒.๑ คำ เป็น กับคำนามมี ๖ วลี ได้แก่ เป็นเชื้อ เป็นปลาชิว เป็นพรวน เป็นไฟ เป็นน้ำท่า เป็นเสือ

ตัวอย่าง

- นิดดูเป็นเสือ
- แดงนั่งเป็นเชื้อ

^๑* หมายถึงประโยคที่ไม่ถูกต้องทางภาษา

^๒บังอร ฤทธาภรณ์, "คำกริยาวิเศษณ์ในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓), หน้า ๖๙, ๗๕-๗๖.

สุนัขพันธุ์นี้ใจเสาะ เป็นปลาชิว

ลูกแมวตามแม่เป็นพราน

แม่ค้าค่าลูก เป็นไฟ

น้อยใจจืด เป็นน้ำท่า

๒.๒ คำ เป็น กับคำสรรพนามอยู่ ๑ วลี ได้แก่ เป็นเปือ

ตัวอย่าง

ปลาตาย เป็นเปือ

น้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม^๑ กล่าวถึงวลีตายตัว เป็นต้นไป และ เป็นต้นมา และให้วลีตายตัวนี้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยบุพบท กล่าวคือ

หน่วยบุพบท อาจประกอบด้วย คำบุพบทคำเดียวกับวลีตายตัว เป็นต้นไป หรือ เป็นต้นมา ซึ่งเรียงอยู่ห่างกัน

ตัวอย่าง

ตั้งแต่วันนี้ เป็นต้นไป

ตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา

หรืออาจประกอบด้วย คำบุพบท ๒ คำ กับวลีตายตัว เป็นต้นไป หรือ เป็นต้นมา ซึ่งอาจจะ เรียงอยู่ห่างกัน หรือเรียงชิดกันบ้างห่างกันบ้าง

ตัวอย่าง

ตั้งแต่ตอนกลาง เดือน เป็นต้นมา

ตั้งแต่ปลาย เดือนนี้ เป็นต้นไป

พรทิพย์ ภทรนาวิก^๒ กล่าวถึงกลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถามว่ามี ๑๑ กลุ่ม คือ ได้หรือ เป็นหรือ ไม่ใช่หรือ หรือยัง แล้วหรือ(ยัง) หรือเปล่า จริงไหม ใช่ไหม ได้ไหม ถูกไหม เป็นไหม

^๑น้อมนิจ วงศ์สุทธิธรรม, "คำบอกเวลาในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕) หน้า ๔๑-๔๒.

^๒พรทิพย์ ภทรนาวิก, "ลักษณะมาลาในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕) หน้า ๑๔๑.

จะเห็นได้ว่า พรทิพย์ ภทรนาวิก จัดให้คำว่า เป็น กับ คำบอกการถาม ใหม่
และคำว่า เป็น กับคำบอกการถาม หรือ เป็นกลุ่มคำลงท้ายแสดงคำถาม
ตัวอย่าง

เธอร้องเพลงเป็นหรือ

เธอร้องเพลงเป็นไหม

อุดม วโรตม์ลิขิตติ^๑ ได้ศึกษาคำกริยา เป็น เฉพาะที่มีคำนามตามหลังในโครงสร้าง
ผิว และได้แบ่งคำกริยา เป็น เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑. State Verb แบ่งเป็น ๔ ประเภทย่อย ๆ ดังนี้

๑.๑ Descriptive State Verb เช่น

สุดาเป็นตุ้มเดินได้

ยาเป็นเม็ด

๑.๒ Utility State Verb เช่น

ข้าวเป็นอาหาร

ปืนเป็นอาวุธ

๑.๓ Experiential State Verb เช่น

นลินีเป็นงาน

สมศักดิ์เป็นมวย

๑.๔ Completable State Verb เช่น

เงินเป็นล้าน

เขาเป็นที่หนึ่ง

^๑Udom Warotamasikkhadit, "Peculiarities of thai Substantive
Verb pen "เป็น". In Tai Linguistics In Honor of Fang-Kue Li,
edited by Thomas W. Getting, Jimmy Harris, and Pranee Kullavanijya
(Bangkok: Chulalongkorn University Press, 1976), pp. 233-241.

เป็นคำขยายนาม เช่น เขาจับนก เป็น ๆ มากอนชน
 เป็นคำขยายกริยา เช่น เขาใช้คน เป็น งานของเขาจึงเจริญรุ่งเรือง

พ. นววรรณ ยังตั้งข้อสังเกตอีกว่า

แม้ว่าคำ เป็น จะใช้ได้กว้างขวาง ทำหน้าที่ในประโยคได้หลายอย่างก็ตาม บางทีก็ใช้ได้จำกัด ต้องใช้กับคำใดคำหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่อาจจะใช้คำอื่นแทนได้ในที่นั้น ๆ แม้จะเป็นคำประเภทเดียวกัน เช่น เราใช้ว่า เป็นอัน เป็นที่ ดังตัวอย่างว่า "เป็นอันสิ้นสุดกันเพียงนี้" "เป็นที่สนใจของคนทั่วไป" แต่เราไม่ใช่ เป็นซึ่ง หรือเราใช้ว่าเป็นแต่ เช่น "พ่อไม่ดี เป็นแต่ว่าไม่ควรหุนหันพลันแล่น" แต่เราไม่ใช่ เป็นและ ดังนั้นเมื่อใช้คำว่า เป็น จึงจำเป็นต้องใช้ให้ถูกต้องตามที่ควร

พ. นววรรณ^๑ ได้เปรียบเทียบคำว่า เป็น กับคำว่า คือ ดังนี้
 คือ กับ เป็น อาจใช้แทนกันได้ในบางประโยค เช่น ประโยคว่า
 ข้าเป็นพ่อของเจ้า
 กับ ข้าคือพ่อของเจ้า
 เขาเป็นคู่มั่นของฉัน
 กับ เขาคือคู่มั่นของฉัน

ประโยคแต่ละคู่ก็มีความหมายเหมือนกัน แต่ถ้าจะพยายามหาความแตกต่างระหว่าง คือ กับ เป็น ในประโยคเหล่านี้ให้ได้ ก็คงจะแยกได้ว่า เป็น ใช้บอกสภาพ สถานะ หรือตำแหน่งของคำที่ตามมาข้างหลัง ส่วน คือ ใช้บอกอธิบาย แนะนำหรือชี้แจงให้รู้จักสิ่งนั้น ๆ . . .

และในบางประโยคเมื่อใช้คำว่าคือ กับเมื่อใช้คำว่า เป็น ความหมายจะต่างกันมาก เช่น
 ลิงแก้วโพนเป็นอะไรนะ ใช้ไม่ได้แล้วหรือ
 ลิงแก้วโพนคืออะไรนะ ฉันไม่รู้จัก

เมื่อคือ กับ เป็น มีความหมายต่างกันเช่นนี้ จึงไม่อาจจะใช้แทนกันได้เสมอไป
 เราพูดว่า เขาเป็นนักร้องอยู่หลายปี
 แต่ไม่พูดว่า เขาคือนักร้องอยู่หลายปี
 และพูดว่า ไตรทวารคือ กายวาจาใจ
 แต่ไม่พูดว่า ไตรทวารเป็นกายวาจาใจ

^๑พ. นววรรณ(นามแฝง), การใช้ภาษา ๒, (กรุงเทพฯ: บริษัทพลพันธ์การพิมพ์จำกัด, ๒๕๒๗), หน้า ๑๔-๒๐.

จิราภรณ์ ภทราภาณุภทร^๑ ศึกษาถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย และกล่าวว่า
 สำนวนบางสำนวนมีคำว่า เป็น อยู่ต้นสำนวน ถือได้ว่าสำนวนเหล่านี้มีลักษณะส่วนประกอบ
 เป็นกริยาวิเศษณ์วลี คำว่า เป็น อยู่ต้นสำนวน เป็นกริยาวิเศษณ์ (ในความหมายว่า อย่าง)
 และคำกริยาหรือคำนาม ซึ่งตามหลังคำ เป็น เป็นส่วนขยายคำกริยาวิเศษณ์

ตัวอย่าง

เป็น/ไฟ ประกอบด้วย คำกริยาวิเศษณ์ เป็น และคำนาม ไฟ ซึ่งขยาย
 คำกริยาวิเศษณ์นั้น

บรรจบ พันธุเมธา^๒ กล่าวถึงคำว่า เป็น ว่า

คำที่ตามหลังเป็น อาจเป็นได้ทั้งนาม เช่น เขาเป็นเด็ก วิเศษณ์ เช่น
 รู้ไว้เป็นดี. . . บุรพบท เช่น ใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียง
 เป็น อาจเป็นกริยาแท้ มีความหมายว่า มีชีวิต เช่น ปลายังเป็นอยู่
 เป็นที่เป็นกริยาช่วย มีความหมายว่ารู้ ทำได้ เช่น ว่ายน้ำเป็น ทำเป็น กินเป็น. . .
 เป็น มีความหมายหลายอย่าง รู้ได้จากเสียงเน้นหรือไม่เน้น เช่น
 เป็นเป็นเป็น ตายเป็นตาย เป็น คำตันและท้ายเป็นคำคุณศัพท์ แปลว่า มีชีวิตอยู่
 ส่วน เป็น คำกลางเป็นกริยาแต่ไม่ใช่กริยาแท้เสียงเบากว่า เป็น คำอื่น ๆ แม้จะ
 ไม่อยู่ในวลีหรือคำประสม เสียงก็ไม่เน้นหนักเช่นกัน เช่น การบ้านการครว ก็เป็นดี
 หรือการครวเป็น เป็นดี คำเป็นในเป็นดีคำท้าย เสียงไม่เน้น

บรรจบ พันธุเมธา^๓ ยังกล่าวถึงการเรียงลำดับคำในประโยคว่าประโยคบาง
 ประโยคผู้ทำอาจอยู่หลังคำกริยาบางคำ ได้แก่ เกิด มี เป็น ปราภฏ ทั้งนี้เพื่อต้องการ
 เน้นความ เช่น

^๑จิราภรณ์ ภทราภาณุภทร, "ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์
 ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑) หน้า ๒๒.

^๒บรรจบ พันธุเมธา, ลักษณะภาษาไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 รามคำแหง, ๒๕๒๑), หน้า ๕๕-๑๗๓.

^๓เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๐-๑๔๑.

เกิดเหตุใหญ่	(เหตุใหญ่เกิด)
มีดาวหางขึ้นในท้องฟ้า	(ดาวหางมีขึ้นในท้องฟ้า)
เป็นอะไรไป	(อะไรเป็นไป)
ปรากฏภาพลวงตาขึ้น	(ภาพลวงตาปรากฏขึ้น)

ซุซุมุ กุโน และปรียา วงศ์คมทอง^๑ ได้กล่าวถึงกริยา เป็น และ คือ และแสดงข้อแตกต่างทางอรรถศาสตร์ ระหว่าง เป็น และ คือ ว่า

ประโยคที่มีคำกริยา เป็น คือประโยคที่ให้รายละเอียด ลักษณะหรือคุณสมบัติของประธาน (Characterizational sentences) เช่น

ญี่ปุ่นเป็นประเทศอุตสาหกรรม

ซึ่งลักษณะ ประเทศอุตสาหกรรม นั้น เป็นหนึ่งในหลาย ๆ ลักษณะของประเทศญี่ปุ่น

ส่วนประโยคที่มีคำกริยา คือ นั้น ได้แก่ประโยคที่ชี้ว่าสิ่งหนึ่ง เท่ากับอีกสิ่งหนึ่ง

(Identificational sentences) เช่น

- คนที่คิดฉันรักคือจอห์น

ประโยคนี้ไม่ได้บอกว่า จอห์น เป็นลักษณะของคนที่คิดฉันรัก แต่ชี้ว่า คนที่คิดฉันรัก หมายถึง จอห์น

วินัย ภู่วะหงษ์^๒ กล่าวว่า คำซ้ำบางคำที่ซ้ำคำนาม หรือคำบอกจำนวนนับ เมื่อมีคำว่า เป็น อยู่ข้างหน้า จะแสดงความหมายว่ามาก แต่แยกออกเป็นส่วน ๆ

ทำเป็นอย่าง ๆ ไป (ทำทีละอย่าง)

เข้ามาเป็นคน ๆ (เข้ามาทีละคน)

แตกเป็นเสียง ๆ (หลายเสียง แต่กระจายให้เห็นแต่ละเสียง)

^๑Susumu Kuno and Preeya Wongkhomthong, "Two Copulative Verbs in Thai" in Harvard Studies in Syntax Semantics, Vol III (Harvard University, 1980), p. 248.

^๒สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย ๓ หน่วยที่ ๗-๑๕, (กรุงเทพมหานคร: ป.สัมพันธ์พาณิชย์, ๒๕๒๕), หน้า ๔๘.

กวาดเป็นห้อง ๆ (ทึลห็อง)
 ชั่งเป็นกิโล ๆ (ชั่งทึลห็อง)
 จ่ายค่าแรงเป็นวัน ๆ (ทำวันจ่ายวัน)

ฯลฯ

นวรรณ พันธุเมธา^๑ จัดให้คำกริยา เป็น เป็นคำกริยาที่มีความหมายเปรียบเทียบ และให้ข้อสังเกตว่า หน่วยนามที่อยู่ข้างหน้าและอยู่ข้างหลังคำกริยา เป็น ไม่สามารถสลับตำแหน่ง ได้เหมือนหน่วยนามที่อยู่ข้างหน้าและอยู่ข้างหลังคำกริยาที่มีความหมาย เปรียบ เทียบอื่น ๆ เช่น คือ: เท่า เหมือน

ตัวอย่าง

๑. เพื่อนบ้านของ เขา คือ หัวหน้าของ ผม
 หัวหน้าของ ผม คือ เพื่อนบ้านของ เขา
๒. जानโบนี้ เท่ากับ जानโบนั้น
 जानโบนั้น เท่ากับ जानโบนี้
๓. สุตตา เหมือน พี่สาวฉัน
 พี่สาวฉัน เหมือน สุตตา
๔. คุณพ่อของ ฉัน เป็น ครู
 ครู เป็น คุณพ่อของ ฉัน

จะเห็นได้ว่า เมื่อ เปลี่ยนตำแหน่ง ของ คำ แล้ว ใน ประโยค ที่ ๑-๓ ความหมาย หลัก ของ ประโยค จะ ไม่ เปลี่ยน เปลี่ยน แต่ จุด สนใจ ส่วน ใน ประโยค ที่ ๔ ความหมาย ของ ประโยค จะ เปลี่ยน ไป มาก

นอกจาก จะ จัด ให้ คำ กริยา เป็น เป็น คำ กริยา เปรียบ เทียบ แล้ว นวรรณ พันธุ เมธา^๒ ยัง จัด ให้ เป็น เป็น คำ กริยา แสดง สภาพ ที่ ขยาย ความหมาย ของ กริยา อื่น ช่วย แสดง ว่า ผู้ ทำ กริยา มีความสามารถ ทำ กริยา นั้น

^๑ นวรรณ พันธุ เมธา, ไวยากรณ์ไทย, (พระนคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๗.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

ตัวอย่าง

เขาว่ายน้ำเป็น

ภาณุ สังขะวร^๑ จัดให้คำ เป็น เป็นคำกริยาแสดงสภาพที่มีผู้อื่นมาช่วย เสริม
ความหมายให้ชัดเจนขึ้น คำกริยาชนิดนี้จะปรากฏกับ "ผู้ทรงสภาพ" และ "ผู้เสริม"

ตัวอย่าง

เขา / เป็น / ทนาย

เขา	เป็น	คำสรรพนามที่หมายถึงผู้ทรงสภาพ
เป็น	เป็น	คำกริยาแสดงสภาพที่มีผู้อื่นมาช่วย เสริมความหมาย
ทนาย	เป็น	คำนามที่หมายถึงผู้เสริมความหมาย

นอกจากนี้ ภาณุ สังขะวร^๒ ยังให้ข้อสังเกตว่า คำว่า เป็น สามารถเติมข้างหน้า
คำนามที่มีความสัมพันธ์กับคำกริยาแบบผลได้

ตัวอย่าง

ชาวบ้านกำส้ง/ชุด/ เป็นหลุม

ชาวบ้าน	เป็น	ผู้ทำ
ชุด	เป็น	คำกริยาแสดงอาการ
หลุม	เป็น	ผล

^๑ ภาณุ สังขะวร, "ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยาใน
ประโยคภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗), หน้า ๖๕, ๒๑๒.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๓.

ศัพท์เฉพาะที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์นี้เรียกชื่อคำ ประโยคและหน่วยประโยคตามหนังสือไวยากรณ์ไทย^๑

ดังนี้

คำบ่งเวลา หมายถึงคำที่แสดงเวลาที่เกิดกริยาหรือแสดงว่ากริยานั้นอยู่ใน
ระยะใด เช่น แสดงว่ากริยานั้นยังไม่ได้เริ่ม เช่น คำว่า จะ แสดงว่ากริยานั้นเกิดในอดีต
เช่น คำว่า เคย

คำบอกการถาม หมายถึง คำที่ทำให้ประโยคแจ้งให้ทราบกลายเป็นประโยคถาม
ให้ตอบ คำบอกการถาม ได้แก่ คำว่า หรือ ไหม

คำแยกประเภท หมายถึง คำที่ใช้แบ่งหมวดหมู่สิ่งต่าง ๆ หรืออาการต่าง ๆ เช่น
แบ่งตามรูปร่างลักษณะ เช่น คำว่า ใบ ดวง วง แบ่งตามชนิดเช่นคำว่า อย่าง ประเภท
ประการ แบ่งตามมาตราวัด เช่น คำว่า กิโลกรัม ลิตร เมตร

คำบอกจำนวน หมายถึงคำที่ใช้บอกจำนวนสิ่งของต่าง ๆ หรือจำนวนครั้งในการทำ
กริยาต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนเลข เช่น ๑ ๒ ๓ ๔ และคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับจำนวน เช่น คำว่า
บาง ทุก หลาย

คำไม่ชี้เฉพาะ หมายถึงคำที่แสดงความไม่เฉพาะเจาะจงหรือไม่กำหนดแน่นอนลงไป
เช่น คำว่า ใคร อะไร ที่ไหน ทำไม อย่างไร

คำปฏิเสธ หมายถึงคำที่ปฏิเสธความหมายของคำกริยา คำบ่งเวลา คำบอกความเห็น
และคำบอกจำนวน คำปฏิเสธที่ใช้ทั่วไปได้แก่ คำว่า ไม่ มี

^๑นวรรณ พันธุเมธา, ไวยากรณ์ไทย, (พระนคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, ๒๕๒๕)

คำเชื่อมบอกเหตุ หมายถึงคำเชื่อมที่ใช้หน้าประโยคที่แสดงเหตุ เช่นคำว่า เพราะ ด้วยเหตุที่ โดยเหตุที่ เพราะว่า เนื่องจาก เนื่องจาก

คำบอกความเห็น หมายถึงคำที่แสดงว่าผู้พูดเห็นว่ากริยานั้นเป็นไปได้หรือไม่ เพียงใด หรือแสดงว่าผู้พูดเห็นว่า ผู้ทำกริยาจำเป็นต้องทำกริยานั้นหรือประสงค์จะทำกริยานั้นหรือไม่ เช่น คำว่า ต้อง น่า อาจ ควร คง

คำบอกลำดับ หมายถึงคำที่ใช้บอกลำดับของสิ่งต่าง ๆ หรือบอกลำดับของการทำกริยาต่าง ๆ ได้แก่คำที่มีคำว่า ที่ หน้าจำนวนเลข เช่น ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ และ คำอื่น ๆ ที่บอกลำดับ เช่นคำว่า แรก สุดท้าย หลัง ก่อน

คำบ่งชี้ หมายถึงคำที่ชี้เฉพาะสิ่งต่าง ๆ หรืออาการต่าง ๆ เช่น นี้ นั้น โฉน ี่ ฉนั้น โฉน และอื่น

คำบอกความสำคัญ หมายถึงคำที่บอกให้ทราบว่าสิ่งนั้น ๆ อาการนั้น ๆ สถานะนั้น ๆ หรือจำนวนนั้น ๆ มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด เช่นคำว่า เพียง แค่ เพียงแต่ ถึงกับ เท่านั้น

คำพิเศษ หมายถึงคำที่ช่วยขยายความหมายของคำกริยาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่นคำว่า อุบอิบ ใช้ขยายกริยาแสดงอาการบ่น คำว่า จ้อย ใช้ขยายกริยาแสดงสภาพเหลืออง และคำว่า แปล็บ ใช้ขยายกริยาแสดงประหลาดใจ เจ็บ

คำออกบุรุษ หมายถึงคำที่ใช้แทนคำนามในการสนทนา เช่นคำว่า ฉัน ผม เธอ คุณ แก เขา

คำบอกโอกาส หมายถึงคำที่ใช้ขยายกริยาแสดงว่ากริยานั้นมีโอกาสจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงไร เป็นเหตุการณ์สามัญ เกิดขึ้นเสมอหรือไม่ เช่นคำว่า ประกติ ธรรมดา บังเอิญ

คำบอกความถี่ หมายถึงคำที่แสดงว่ากริยาอย่างหนึ่งหรือสภาพอย่างหนึ่งเกิดขึ้นหรือมีขึ้นบ่อยเพียงไร เช่นคำว่า เรื่อย บ่อย เสมอ

011971

i 175&657A

คำบอกผู้ทำร่วม หมายถึงคำขยายกริยาบอกความหมายว่าผู้ทำกริยามีมากกว่าหนึ่ง
กระทำร่วมกันหรือโต้ตอบกัน ได้แก่ คำว่า กัน

ประโยคเริ่มหมายถึงประโยคที่เริ่มการสนทนา

ประโยคไม่เริ่มหมายถึงประโยคที่ไม่ใช่ประโยคเริ่มการสนทนา

ประโยคแจ้งให้ทราบ หมายถึงประโยคที่ผู้พูดใช้บอกเล่าหรือแจ้งข้อความบางประการ
แก่ผู้ฟังเพื่อให้ผู้ฟังได้ทราบความนั้น ๆ ประโยคแจ้งให้ทราบมีหลายชนิด เช่น ประโยคบอกเล่า
ประโยคอธิบาย ประโยคเตือน ประโยคชี้แนะ

ประโยคถามให้ตอบ หมายถึงประโยคที่ผู้พูดใช้ถามข้อความบางประการ เพื่อให้
ผู้ฟังตอบสิ่งที่ผู้พูดอยากรู้ ประโยคถามให้ตอบมีหลายชนิด เช่น ประโยคถามเพื่อความ
ประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ ประโยคถามให้เลือกเอา

ประโยคบอกให้ทำ หมายถึงประโยคที่ผู้พูดใช้เพื่อให้ผู้ฟังกระทำอาการบางอย่าง
ตามความต้องการของผู้พูด ประโยคบอกให้ทำมีหลายชนิด เช่น ประโยคสั่ง ประโยคชักชวน
ประโยคอนุญาต

หน่วยนาม หมายถึงหน่วยประโยคชนิดหนึ่งใช้อ้างถึงสิ่งต่าง ๆ

หน่วยกริยา หมายถึงหน่วยประโยคชนิดหนึ่ง ใช้แสดงเหตุการณ์หรือสภาพต่าง ๆ

หน่วยขยาย หมายถึง ส่วนประกอบของหน่วยนามหรือหน่วยกริยาที่ใช้ขยายหน่วยหลัก
ซึ่งได้แก่ คำนาม และ คำกริยา หน่วยขยายมี ๒ ชนิด คือ หน่วยขยายในหน่วยนามและ
หน่วยขยายในหน่วยกริยา

หน่วยเชื่อม หมายถึงหน่วยประโยคชนิดหนึ่งที่ใช้เชื่อมประโยค